

Visietekst euthanasie

1. Verantwoord omgaan met een euthanasieverzoek: luisteren, begrip, deskundigheid en interdisciplinariteit.

We willen elke vraag au serieux nemen, elke vraag beluisteren en niet wegwimpelen. Mensen vragen niet om euthanasie vanuit één of andere morbide doodswens, omdat ze altijd al zo graag dood wilden, maar omdat op een bepaald moment in hun ziekteproces of hun aftakelingsproces voor hen het lijden en daardoor het leven ondraaglijk is geworden. We willen de bewoner die met zulk een vraag zit dan ook goed begeleiden en ondersteunen.

Wat zit achter de vraag? Wat maakt dat de bewoner een vraag om euthanasie stelt? Want het is evident dat een bewoner die zo'n vraag stelt, dit doet vanuit een probleem, een discomfort dat hij/zij ervaart: is de pijn of ander fysiek probleem te hevig, ondraaglijk? Is de ontluistering en het verlies van waardigheid zo groot dat voor de bewoner het leven verder zinloos is, en alles wat nu verder nog komt alleen maar "lijden" is? Is het de angst voor wat komen gaat, ademhalingsproblemen, het verlies van controle, het steeds zwakker en totaal afhankelijk worden,...

Een euthanasievraag heeft aldus bij uitstek te maken met een bestaand of verwacht gebrek aan levenskwaliteit, veroorzaakt door het lichamelijke, psychosociale en/of spiritueel lijden van de bewoner. Het is dan onze taak als zorgverlener om in meerdere open en diepgaande gesprekken met de bewoner zicht te krijgen op het waarom van zijn/haar vraag tot levensbeëindiging.

Een verantwoorde omgang met een euthanasieverzoek houdt steeds een interdisciplinaire benadering in. Er zijn enerzijds reeds een veelheid, diversiteit en complexiteit van motieven die aan een verzoek tot levensbeëindiging ten grondslag kunnen liggen en de eigen inzichten die de verschillende zorgverleners terzake kunnen bieden.

We denken bijvoorbeeld aan de verpleegkundigen, zorgkundigen en de paramedici, die vaak letterlijk en figuurlijk dicht bij de bewoner staan en daardoor vaak heel goed weten wat er schort. Hun dagelijks zorgzaam omgaan met de bewoner leert hen heel wat over zijn/haar angsten, vragen en noden. Wijzigingen in de toestand van de bewoner, hoe klein ook, die van grote invloed kunnen zijn voor zijn kwaliteit van leven, zijn veelal ook eerst en best door hen gekend.

We leggen de nadruk bij het onderzoek naar een vraag om euthanasie, op een degelijke expertise en zorgvuldigheid en we willen te allen tijde de behandelend arts informeren en ondersteunen in zijn/haar beslissing al dan niet in te gaan op het verzoek tot levensbeëindiging.

2. Nadruk op een goede en doorgedreven palliatieve zorg.

We gaan er te allen tijde vanuit dat een goede, doorgedreven en deskundige palliatieve zorg, in belangrijke mate in staat is om oneigenlijke euthanasievragen te voorkomen, en er adequaat mee om te gaan.

Een degelijke palliatieve zorg betekent een goed en degelijk informeren van de bewoner naar alle mogelijke alternatieven dat de geneeskunde nog kan bieden. De

bewoner moet weten dat er nog wel degelijk “andere” redelijke oplossingen zijn om zijn/haar leven nog verder “menswaardig” verder te kunnen zetten. Een bewoner die de palliatieve alternatieven niet of onvoldoende kent, is eenvoudigweg niet in staat vrij en echt te kiezen voor euthanasie.

Dus in de eerste plaats dient men na te gaan of het “normale” medische en zorg-handelen niet in staat is de lichamelijke, psychosociale en/of spirituele pijn die aan de oorsprong ligt van het euthanasieverzoek te verlichten. Een verzoek om levensbeëindiging, ook al is het nog vaag en nauwelijks uitgesproken, dient dan ook steeds de aanleiding te zijn tot **een evaluatie en zo nodig bijsturing van de eigen zorgpraktijk.**

Wat kunnen we doen om onze zorg nog meer af te stemmen op de noden van de bewoner? Is het lijden van de bewoner inderdaad niet te lenigen? Met andere woorden, we willen vooral de palliatieve zorg optimaal **uitbouwen**:

- optimaliseren van de comfortzorg, een doorgedreven pijn- en symptoomcontrole.
- alle therapeutische hardnekkigheid weren.
- zorgzame aandacht en menselijke warmte
- bewoner ondersteunen bij zingevingvragen
- ...

Interdisciplinair werken (behandelend arts, verpleegkundigen, zorgkundigen, kinesitherapeuten, ergotherapeuten en sociale dienst èn familie..) is, zoals hierboven al vermeld, een belangrijke voorwaarde voor goede palliatieve zorg, omdat we de bewoner willen **benaderen in z’n totaliteit**. Gespecialiseerde inbreng vanuit diverse disciplines is vaak noodzakelijk om het lijden van de bewoner te lenigen. **Binnen interdisciplinair zorgoverleg willen we de zorgplanning steeds opnieuw evalueren en bijsturen, samen zoeken naar oplossingen en kennis en expertise delen.**

3. Wat als ondanks het optimaliseren van de palliatieve zorg het lijden, en dus ook de vraag niet verdwijnt?

Het blijft te allen tijde een verantwoordelijkheid van het interdisciplinair team om de bewoner te ondersteunen en te begeleiden, maar **de eindverantwoordelijkheid ligt steeds volledig bij de behandelend arts.**

Wanneer er sprake is van een procedure tot euthanasie (toegepast volgens de wet op euthanasie 16/05/2002), is dit **een proces tussen de bewoner en de behandelend arts**, waar deze laatste wel steeds het team kan informeren of raadplegen. De behandelend arts zal vanuit zijn/haar terechte bezorgdheid bij een euthanasieverzoek om een verantwoorde beslissing te nemen, een belangrijke plaats toekennen aan het overleg met het zorgteam.

Onze zorgverleners hebben hierbij het volste recht eigen ethische grenzen te stellen, al wordt verwacht dat ze deze grenzen eerlijk, duidelijk en vooral ook tijdig aangeven.

4. Kan de uitvoering van euthanasie in onze instelling?

Vereiste voorwaarden:

- Proces tussen bewoner – behandelend arts.
- Doorgedreven, deskundige palliatieve zorg.
- Euthanasiewetgeving (16/05/2002, cfr.bijlage)
- Bespreking binnen een ethisch overleg.

Wanneer een arts overgaat tot de beslissing om te voldoen aan een verzoek om euthanasie en alle bovenstaande vereisten zijn voldaan, kan er worden overgegaan tot de uitvoering van euthanasie, ook hier in de instelling.

Bij de daadwerkelijke uitvoering van de euthanasie zijn wij als zorgteam, nooit betrokken partij.

De eindverantwoordelijkheid en de acte blijven liggen bij de behandelend arts.

Onze zorgverleners blijven zelf buiten de concrete euthanasieprocedure !

Onze zorgverleners kan geen enkele verplichting worden opgelegd, mee te werken bij de uitvoering van euthanasie.

5. Nazorg

Ook de nazorg is een belangrijk onderdeel van een euthanasieproces.

We willen zeker aandacht geven aan de zorg voor de naasten nadat een euthanasie is uitgevoerd.

Het rouwproces na euthanasie kan zich op een andere manier manifesteren dan bij elk ander overlijden.

- Het rouwproces kan beter verlopen omdat men bewuster afscheid heeft kunnen nemen van hun moeder/vader/dierbare. Het is vaak een proces dat al een hele tijd op voorhand is besproken samen met de overledene en het kan een gerust gevoel geven dat het heengaan is gebeurd volgens de wens van de dierbare. Hier zien we vaker een gemoedsrust.
- Dit is echter niet voor alle naasten het geval. In sommige situaties zien we onbegrip voor de euthanasievraag. Dit kan verschillende emoties teweegbrengen zoals schuldgevoelens, onmacht, boosheid, ... Dit alles maakt dat het rouwproces net bemoeilijkt wordt. Vaak is dit dan als de euthanasievraag niet of nauwelijks is besproken door de overledene met de naasten.

In beide gevallen is het noodzakelijk dat we de naasten blijven ondersteunen. Belangrijk is hier een open communicatie. Klaar staan voor hen bij de mogelijke vragen die zich opdringen na het overlijden.

Alsook begrip tonen voor de emoties die zich voordoen. Dit kan het gevoel geven dat ze gesteund zijn in hun rouwverwerking.

Een nazorggesprek enkele weken na het overlijden kan bijzonder zinvol zijn.

Integro

Campus De Voorzienigheid

Het is belangrijk als multidisciplinair team stil te staan en te bespreken hoe de euthanasie, zowel het proces als de euthanasie zelf, ervaren werd als team. Dit om moeilijke momenten bespreekbaar te maken en te evalueren wat er mogelijks anders kan. Belangrijk is om elk lid van het team hier in te betrekken zodat iedereen hierrond kan reflecteren.